

Vals heideblauwtje

Plebeius idas

Het vals heideblauwtje is een sinds 1981 verdwenen standvlinder. Hij vloog in één generatie in juli en werd vooral op de zandgronden gevonden.

Levenscyclus en gedrag

De waardplant van het vals heideblauwtje was in Nederland struikhei. Uit het buitenland zijn ook andere waardplanten bekend zoals bosbes, rolklaver, brem en heidebrem; mogelijk zijn deze ook in Nederland gebruikt. De eitjes worden vlak boven de grond afgezet op de uiteinden van kleine en geïsoleerd staande planten, waar ze overwinteren. De rupsen voeden zich in het voorjaar met de groeipunten. Zowel de rups als de pop worden veelvuldig bezocht door mieren, met name door de zwarte wegmier *Lasius niger* (zie ook het heideblauwtje). (MAES & VAN DYCK 1999).

De dichtheid op de vliegplaatsen is doorgaans vrij hoog, circa 64 individuen per ha. In Scandinavië blijkt het vals heideblauwtje een van de meest frequente bloembezoekers te zijn. De mannetjes zoeken naar vrouwtjes door patrouillevluchten te houden. (TAX 1989, BINK 1992).

Vliegtijd en overwintering

Het vals heideblauwtje vliegt in één generatie tussen 1 juli en 31 juli. In Zuid-Europa vliegt deze soort in twee generaties. Opmerkelijk is dat bijna de helft van de Nederlandse waarnemingen (met een datum) uit de periode tussen 11 juli en 15 juli komt. De uiterste vliegdata zijn 12 juni en 17 augustus. De soort overwintert als eitje.

Leefgebied

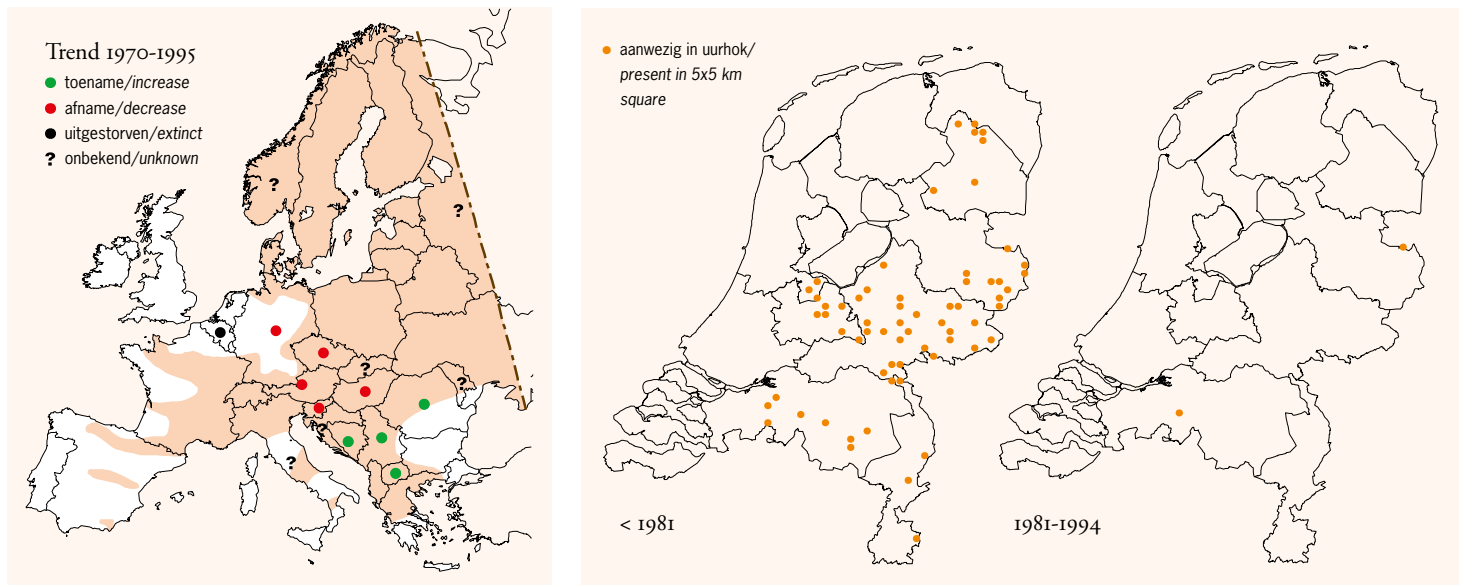
Het vals heideblauwtje was in Nederland een soort van beschutte droge kruidenrijke heiden en heischrale graslanden. Hij heeft altijd samen met het heideblauwtje gevlogen, maar is vermoedelijk gebonden aan meer gevarieerde en meer beschutte situaties.

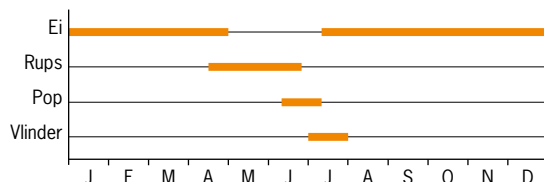
Mobiliteit, verspreiding en trend

Het vals heideblauwtje is een weinig mobiele vlinder.

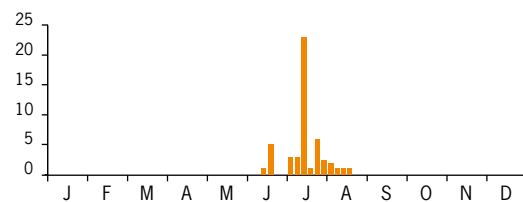
De soort komt in grote delen van Europa voor en is algemeen in berggebieden en Noord-Europa. In Nederland was het omstreeks 1900 een minder algemene standvlinder die op vrijwel alle zandgronden van het binnenland voorkwam. Op sommige heidevelden kwamen vermoedelijk beide heideblauwtjes in gelijke aantallen voor, zoals in 1965 bij Ootmarsum (ov) het geval bleek. Het voorkomen van deze soort is in die periode onderschat omdat veel mensen het vals heideblauwtje slechts als een variëteit van het heideblauwtje beschouwden. Maar ook mensen die niet twijfelden aan zijn zelfstandige status hadden moeite de soort te vinden. Lempke (1955) schreef dat het vals heideblauwtje gevonden kan worden door grote aantallen heideblauwtjes met een net te slepen of de individuen bij de (gemeenschappelijke) slaapgezelschappen één voor één te bekijken. Ondanks deze problemen is het duidelijk dat deze soort vanaf het begin van de vorige eeuw sterk achteruit is gegaan. In de zestiger en zeventiger jaren vloog dit blauwtje nog maar op

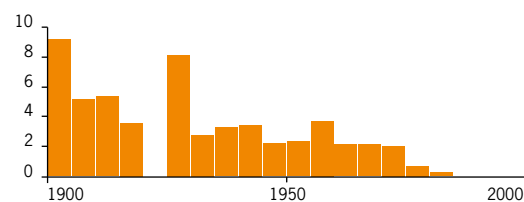
Stadia-diagram /
Life cycle diagram
(respectively egg, caterpillar,
pupa, imago)

Vliegtijd /Flight period

Trend 1900-2000

enkele plaatsen, onder andere bij Winterswijk (GE) (tot 1974) en het Bunnerveen bij Peize (DR) (tot 1979). De laatste populatie vloog tot begin jaren tachtig op de Paarden-slenkte bij Ootmarsum. Hier werden op 12 juli 1981 nog vijf mannetjes en twee vrouwtjes gezien, de laatste waarneming van een populatie in Nederland. Verrassend was de vondst van een vlinder in 1983 bij Dorst in Noord-Brabant, maar bij die ene is het helaas gebleven. Het is mogelijk dat deze lastig te herkennen vlinder nog ergens in Nederland voorkomt, maar erg waarschijnlijk is dit niet. (LEMPKE 1955, TAX 1989).

Bescherming

Het vals heideblauwtje staat als 'verdwenen' op de Rode Lijst en wordt beschermd volgens de Flora- en faunawet. Op Europees niveau is de soort niet bedreigd en over het algemeen is het voorkomen stabiel. In Noordwest-Europa gaat het echter minder goed. De soort is ook uit België verdwenen. Uit Duitsland wordt een achteruitgang van 25-50% in de afgelopen 25 jaar gemeld en staat hij op de Rode Lijst. (VAN SWAAY & WARREN 1999).

Het is niet geheel duidelijk waardoor deze soort uit Nederland is verdwenen. Naast ontginning van heidevelden zijn sinds de zestiger jaren populaties verdwenen doordat de begrazing is gestaakt en de kruidenrijkdom van heiden achteruit is gegaan door vermesting. Ook verkeerd beheer is enkele malen de oorzaak geweest. Zo verdween de laatste populatie bij Ootmarsum toen het gehele vliegrrein in één keer werd geplagd.

Toekomst

Waarschijnlijk zal deze soort voorlopig de status van een verdwenen standvlinder houden.

SUMMARY

Idas Blue *Plebeius idas*

Plebeius idas is a former resident. It disappeared from the Netherlands in 1981 and is classified as 'extinct' on the 2006 Red List. The causes for its demise are unknown, but changes in heathland management may have been responsible, possibly affecting *Calluna vulgaris*, its larval foodplant. The species flew in one generation in July, and hibernated as an egg. Although it was probably less common at the beginning of the 20th century, the occurrence of the species was often underestimated by being taken for *Plebeius argus*.